

Tambah baik undang-undang elak kes pencemaran sungai berleluasa

Ketika kerajaan dan masyarakat bertungkus-lumus memutuskan rantaian COVID-19, masih ada mengambil kesempatan melakukan onar mencemarkan Sungai Selangor yang menjadi punca utama bekalan air mentah penduduk di sebahagian Lembah Klang.

Walaupun menyedari kepentingan sungai, masih ada pihak mencemari sungai melalui pelbagai aktiviti 'haram'. Pada 2019, 229 daripada 473 sungai di seluruh negara tercemar dan jumlah ini kian meningkat.

Keadaan sungai di negara ini semakin tenat, terutama akibat pembuangan sisa industri. Kebanyakan sungai semakin lesu dengan penampilan kotor, busuk dan dipenuhi sampah.

Kualiti air dilaporkan rendah pada tahap kelas 3 dan ada juga amat teruk pada tahap kelas 5. Industri, pertanian, pembalakan dan pengorekan pasir ialah kegiatan utama mencemari sungai.

Kualiti air sungai dan krisis bekalan air kerap melanda negara berkait antara satu sama lain.

Sungai tercemar misalnya oleh tumpahan arsenik, ammonia dan diesel dalam kuantiti banyak akan menyebabkan operasi Loji Rawatan Air (LRA) dihentikan

sementara waktu.

Ia bagi memastikan bahan kimia tidak masuk ke dalam sistem rawatan air bersih, sekali gus mengganggu kualiti air diterima pengguna.

Ketika inilah krisis bekalan air berlaku yang akhirnya menjejaskan jutaan pengguna.

Sungai Selangor antara sungai kerap dicemari. Sepanjang empat bulan pertama tahun ini, tiga kali ia dicemari.

Terbaru pada 16 April, penguurusan Air Selangor Sdn Bhd (Air Selangor) memaklumkan LRA Fasa 1 (SSP1), Fasa 2 (SSP2), Fasa 3 (SSP3) dan Rantau Panjang terpaksa dihenti tugas akibat pencemaran bau dikesan pada sumber air mentah.

Tindakan ini menyebabkan gangguan bekalan air tidak berjadual berlaku di tujuh kawasan termasuk Kuala Lumpur dan memberi kesan kepada 1,292 kawasan membabitkan 1.2 juta akaun pengguna.

Persoalannya, sampai bilakah ia harus dibiarkan? Salah siapa perkara ini gagal dikekang? Apakah kelemahan aspek perundangan punca atau penguatkuasaan?

Dari aspek perundangan misalnya, Akta Kualiti Alam Sekeliling membenarkan hanya premis dilisenkan, tertakluk kepada syarat

dan had lesennya boleh melepaskan atau membuang hasil buangan ke dalam air daratan (air pedalaman termasuk sungai).

Modus operandi seperti ini hanya mengawal pembuangan bahan cemar melalui perlesenan dan bukannya mencegah atau mengharamkan pembuangan bahan mencemar ini secara terus.

Seksyen 69, Akta Kerajaan Tempatan 1976 pula memperuntukkan perkara berkaitan melakukan pencemaran sungai dalam kawasan pihak berkuasa tempatan dianggap melakukan kesalahan dan jika disabitkan, boleh didenda atau dipenjarakan.

Namun, apakah jumlah denda terlalu rendah dan tidak setimpal dengan kesalahan dilakukan berbanding kos untuk memulih atau membersihkan sungai yang tercemar?

Meskipun Seksyen 71 memperuntukkan pihak berkuasa tempatan (PBT) boleh menuntut kos membaik pulih sungai kepada pelaku kesalahan itu, timbul pertanyaan sudah berapa banyak pesalah yang dituntut membayar kos pembersihan sungai?

Ini membuktikan, walaupun pelbagai peraturan dan undang-undang diwartakan untuk mencegah pencemaran sungai,

kegiatan tidak bertanggungjawab tetap berterusan.

Hakikatnya terdapat pelbagai perundangan berkaitan pemeliharaan dan pemuliharaan sungai berada di bawah pelbagai agensi penguatkuasaan yang akhirnya menimbulkan permasalahan, kelemahan dan kelemahan dalam tadbir urus sungai.

Ia akhirnya membawa kepada tuding-menuding antara agensi apabila berlaku pencemaran sungai. Malah, berlaku pertindihan bidang kuasa dan ketidakcukupan kakitangan untuk tindakan penguatkuasaan selain ditambah kekangan kewangan dan teknologi pemantauan.

Peruntukan undang-undang masih mempunyai ruang diperbaiki bagi mengelakkan kes pencemaran di kawasan sumber air mentah terus berlaku.

Pemantauan dan pencegahan pihak berkuasa perlu ditingkatkan dan diperketat, selain penguatkuasaan di sepanjang jajaran sungai khususnya terhadap industri yang dibina berhampiran sungai dalam mencegah aktiviti yang memudaratkan sungai.

Prof Madya Dr Haliza Abdul Rahman,
UPM